

Aceasta hotărâre va deveni definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44 § 2 din Convenție. Ea poate fi supusă unei revizuirii editoriale.

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

CAUZA MEHDI ZANA *contra* TURCIEI

Cererea nr. 29851/96

Hotărâre 6 martie 2001

în cauza Mehdi Zana împotriva Turciei
(cererea nr. 29851/96)

În cauza Mehdi ZANA *contra* Turciei,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția III), constituită în Cameră având următoarea componență:

dl J.-P. Costa, președinte,

dl. W. Fuhrmann,

dl P. Kūris,

dna F. Tulkens,

dl K. Jungwiert,

dl K. Traja,- judecători,

dl F. Gölcüklü, judecător ad-hoc, și dna S. Dollé, grefier secție,

după deliberarea care a avut în camera de consiliu la data de 18 septembrie 2005 și apoi la data de 13 februarie 2001,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această ultimă dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 29851/96 introdusă împotriva Republicii Turcia, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Mehdi Zana („reclamantul”) a sesizat Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”) la data de 1 septembrie 1995, în temeiul fostului articol 25 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).
2. Reclamantul este reprezentat de domnul Sergin Tanrikulu, avocat din Diyarbakir (Turcia). Guvernul („Guvern”) nu a desemnat un agent pentru a participa la audiere în fața Curții.
3. Reclamantul a pretins, în special, că condamnarea lui a constituit o ingerință nejustificată în dreptul la libertatea de exprimare și că refuzul de a beneficia de un proces echitabil a fost cauzat de prezența unui judecător militar în completul de judecată a tribunalului Securității de Stat din Istanbul.
4. Cererea a fost repartizată celei de a treia secții a Curții (conform articolului 52 alin. 1 din Regulament). În cadrul acestei secții, Camera desemnată să examineze cererea (conform art. 27 alin. 1 din Convenție) a fost constituită în conformitate cu dispozițiile articolului 26 alin. 1 din Regulamentul Curții (dl Riza Türmen, judecător ales din partea Turciei, s-a

retras din Cameră (Regula 28). Guvernul l-a desemnat, prin urmare, pe domnul Feyyat Gölcükülu să participe la examinarea cazului în calitate de judecător *ad hoc* (articolul 27 alin 2 din Convenție și Regula 29 alin.1).

5. În conformitate cu decizia din 19 septembrie 2000, Camera a declarat plângerea reclamantului inadmisibilă în temeiul articolului 9 și 10 din Convenției și a reținut cererea formulată în temeiul articolul 6 alin. 1 pentru examinarea fondului.
6. Reclamantul și Guvernul au depus observații scrise cu privire la fondul cauzei (Regula 59 alin. 1) Camera a decis, în urma consultării părților, că nu era necesară examinarea fondului cauzei (Regula 59 alin. 2 *in fine*)

ÎN FAPT

1. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de către părți, pot fi rezumate după cum urmează.
8. La 28 iunie 1992, reclamantul a participat la o întrunire organizată la Bursa de un partid politic, Partidul Popular al Muncii (Halkin Emek Partzisi, HEP). La această întrunire el a ținut un discurs asupra problemei Kurzilor.
9. Procurorul general șef la Tribunalul Securității de Stat din Istanbul a instituit o procedură penală împotriva reclamantului, acuzându-l de diseminarea propagandei cu caracter separatist împotriva indivizibilității Statului. Acuzațiile au fost aduse în conformitate cu capitolul 8 alin. 1 din Legea privind Prevenirea Torturii din 1991 (în continuare „Legea din 1991”).
10. La audierea în fața Tribunalului Securității de Stat de la Istanbul, reclamantul a respins acuzațiile aduse și a solicita achitarea sa. El a declarat că a pronunțat discursul în litigiu, deoarece s-a simțit responsabil pentru problema Kurzilor.
11. În hotărârea din 14 aprilie 1994, Tribunalul Securității de Stat de la Istanbul a declarat reclamantul vinovat de comiterea unei infracțiuni prevăzute de capitolul 8 alin. 1 din Legea din 1991 și l-a condamnat la 2 ani de privațiune de libertate și la o amendă de 100, 000, 000 lire turcești (TRL). Tribunalul a hotărât că următorul fragment din alocuțiunea reclamantului contravine dispozițiilor capitolului 8 din Actul din 1991:

„Noi știm cum să ne sacrificăm viața pentru cauza noastră și chiar o sacrificăm... O, Kurzilor! uniți-vă, dați lumii un martir în fiecare zi... noi vom fi fideli cauzei noastre comune până o realizăm... vom opri această opresiune și vom dobândi drepturile noastre prin luptă...dacă actualul Guvern nu spune „stop” acestei opresiuni, o vom opri noi înșine... am depus jurământul să nu luptăm pentru cauza noastră comună până la ultimul la ultima suflare... Kurdistanul se vede la orizont...”

12. Curtea Securității de Stat din Istanbul a considerat că discursul în litigiu, în ansamblul său, a constituit propagandă, inclusiv violență, împotriva integrității a Statului. Ea a constatat că reclamantul a acuzat Statul de opresiune și aplicare de tortură. Curtea a declarat că această afirmație a constituit un pericol evident și real, din moment ce reclamantul a furnizat informații incorecte despre incidentele și politicile guvernului din sud-estul țării. Reclamantul a depus recurs împotriva sentinței de condamnare.

13. La 31 ianuarie 1995, Curtea de Casație a susținut hotărârea Curții Securității de Stat de la Istanbul. Reclamantul a aflat despre deizie în iulie 1995, timp în care el se afla în detenție.
14. În conformitate cu amendamentele introduse de Legea nr. 4126 din 27 octombrie 1995 la Actul din 1991, Curtea Securității Naționale a reexaminat *ex-officio* cazul reclamantului. La 16 februarie 1996, curtea a confirmat acuzațiile aduse reclamantului, dar a redus sentința impusă reclamantului. În final, reclamantului a fost condamnat la un an de privațiune de libertate și la o amendă de 100,000,000 TRL. Reclamantul a depus recurs împotriva acestei decizii.
15. La 12 ianuarie 1998, Curtea de Casație a respins apelul introdus de reclamant, susținând concluziile Curții Securității de Stat Istanbul și evaluarea probelor.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ APLICABILE

16. O descriere detaliată a legislației naționale relevante se conține în hotărârea Sürek (nr.1) c. Turciei ([GC], nr. 26682/95, §§ 23-36, CEDO 1999 –IV).

ÎN DREPT

Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție

17. Reclamantul susține că prin prezența unui judecător militar în compoziția completului de judecată a Curții Securității de Stat care l-a judecat și l-a condamnat i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, ceea ce constituie încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție, care prevede:

„Orice persoană are dreptul la un proces... echitabil....de către un tribunal independent și imparțial, instituit prin lege....care va hotărâ asupra....oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa...”

18. Reclamantul a făcut trimitere la concluziile adoptate de către Curte în hotărârea Încal c. Turciei din 9 iunie 1998 (Rapoarte cu privire la Hotărâri și Decizii 1998 –IV, p.1547) și a pretins că nu fusese judecat de către un tribunal independent și imparțial.
19. În răspunsul său Guvernul a afirmat că regulile în vigoare în perioada vizată, care reglementau desemnarea judecătorilor militari în componența completului de judecată a Curților Securității Naționale și garanțiile de care ei se bucurau în exercițiul funcțiilor judiciare pe bancă erau de așa natură încât să asigure respectarea deplină a exigențelor de independență și imparțialitate în sensul Articolului 6 § 1. Ei au subliniat faptul că orice încercare a funcționarilor publici de a influența exercitarea funcțiilor judiciare de către un judecător militar constituia o infracțiune în conformitate cu Articolul 112 din Codul Militar. Mai mult decât atât, evaluarea carierei judecătorilor militari este legată numai de obligațiunile nejudiciare: Judecătorii militari au acces la rapoartele lor de evaluare și sunt capabili de a contesta conținutul lor în fața Tribunalului Militar Administrative Suprem. Acționând în capacitate judiciară, un judecător militar este evaluat la același nivel cu un judecător civil.
20. Cuvernul a susținut că prezența unui judecător militar în componența Curții Naționale de Securitate nu a diminuat echitatea judecării reclamantului. Superiorii judecătoului militar, precum și autoritățile publice care l-au desemnat în componența curții nu au urmărit scopul de a influența judecata sau rezultatul cazului.

21. Guvernul, de asemenea, a impus Curții necesitatea de ține cont în mod special de contextul securității în care decizia de a crea Curțile Securității Naționale a fost adoptată, în conformitate cu articolul 143 din Constituție. În lumina experienței forțelor armate în campania anti-teroristă, autoritățile au considerat necesar de a consolida aceste tribunale prin includerea unui judecător militar în scopul furnizării unei expertize și cunoștințelor necesare pentru lichidarea oricărei amenințări securității și integrității statului.
22. Curtea a reiterat faptul că în hotărârea adoptată în cazul *Incal c. Turcia* din 9 iunie 1998 (p. 1547) și în cazul *Çirklar c. Turciei* din 28 octombrie 1998 (Rapoarte 1998-VII, p. 3071), ea trebuia să examineze argumente similare cu cele avansate de guvern în prezentul caz. În aceste hotărâri Curtea a notat, pe de-o parte, că statutul judecătorilor militari în calitate de membri ai Curților Securității Naționale acorda niște garanții de independență și imparțialitate (a se vedea hotărârea *Incal*, p. 1571, §65). Pe de altă parte, Curtea a constatat că anumite aspecte ale statutului acestor judecători puneau la dubii caracterul independent și imparțial. (ibid §65): spre exemplu, faptul că ei sunt membri ai forțelor armate, care primesc ordine de la Executiv; faptul că ei se supun disciplinei militare; și faptul că deciziile care vizau nemijlocit desemnarea lor în funcție erau în majoritatea cazurilor adoptate de către autoritățile administrative și armată. Reclamantul a menționat unele din aceste deficiențe în observațiile depuse.
23. Similar cu hotărârea în cazul *Incal*, Curtea consideră că sarcina ei nu constă în determinarea *in abstracto* a necesității de creare a Curților Securității Naționale în lumina justificărilor avansate de către Guvern. Sarcina ei este de a evalua dacă maniera în care Curtea Securității Naționale Istanbul a funcționat la epoca faptelor a violat dreptul reclamantului la un proces echitabil, în special, dacă el avea un motiv legitim de a crede că curtea l-a judecat nu era independent și imparțial (a se vedea hotărârea *Incal*, p.1572, § 70, și hotărârea *Çiraklar*, p. 3072, §).

Referitor la această întrebare, Curtea nu vede vre-un motiv pentru care ar adopta o concluzie diferită de cea adoptată în cazurile dlui *Incal* și a dlui *Çiraklar*, ambii fiind civili la fel și prezentul reclamant. Este acceptabil faptul că reclamantul – urmărit în justiție de Curtea Securității Naționale pentru diseminarea propagandei menită să submineze securitatea națională și siguranța publică – trebuia să fi fost alarmat de faptul că este judecat de un tribunal care includea un ofițer al armatei regulate și un membru al serviciilor juridice militare. Pentru acest motiv, reclamantul putea în mod justificat îngrijorat că Tribunalul Securității Naționale Istanbul ar putea influențat de considerațiunile care nu erau relevante la considerarea cauzei. Cu alte cuvinte, temerile reclamantului cu privire la lipsa de independență și imparțialitate a tribunalului pot fi considerate ca fiind obiectiv justificate. Procedura în fața Curții de Casație nu a putut înlătura aceste temeri din moment ce tribunalul nu dispunea de jurisdicție deplină (a se vedea hotărârea *Incal*, p. 1573 § 72 *in fine*).

Respectiv, Curtea a conchis că Articolul 6 § 1 din Convenție nu a fost încălcat.

II CU PRIVIRE LA APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

24. Articolul 41 din Convenție prevede următoarele:
„Dacă Curtea declară că a vut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

25. La momentul înaintării cererii, reclamantul nu a revendicat despăgubirea pentru daune morale sau costuri de judecată. Oricum, el nu a furnizat informații detaliate vizavi de aceste revendicări în conformitate cu Regula 60 din Regulamentul Curții, cu toate că i s-a solicitat să procedeze respectiv (a se vedea, printre alte autorități, hotărârea în cazul Motiere c. Franței din 5 decembrie 2000, nr. 39615/98, § 26, CEDO 2000).
26. Curtea consideră că constatarea unei încălcări constituie o compensație echitabilă a prejudiciului moral suferit de reclamantul (a se vedea hotărârea Incal, p. 1575, § 82 și hotărârea Çiraklar, p. 3074, § 45).
27. Cât privește cheltuielile de judecată, în absența oricărei revendicări cantitative, Curtea nu acordă despăgubiri.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. decide, în unanimitate, că a existat o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție;
2. decide, în unanimitate, că constatarea unei încălcări constituie în sine o reparație suficientă echitabilă a prejudiciul moral suferit de reclamant;
3. respinge, în unanimitate, alte cereri de satisfacție echitabilă.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris la data de 6 martie 2001, în aplicare regulei 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.